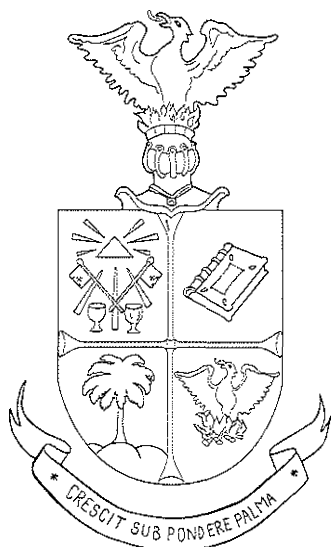

5 éves a Büntető Törvénykönyv

Szerkesztette:

DOMOKOS ANDREA

Budapest, 2018

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

A BELÁTÁSI KÉPESSÉG A BÜNTETŐJOGBAN²

Beszámítás és belátás

Magyarországon komoly változás a felelősségre vonandók körét illetően a 2012. évi C. törvény azon rendelkezése, mely szerint a 12-14 év közti elkövetők is büntetőjogi felelősséggel tartoznak az emberölés, az erős felindulásban elkövetett emberölés, a testi sértés, a terrorcselekmény, a rablás és a kifosztás megvalósítása esetén, amennyiben az elkövetéskor rendelkeztek a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.³ Aki a 12. születésnapján valósítja meg a fent említett személy elleni erőszakos büntetendő cselekmények valamelyikét, nem vonható büntetőjogi felelősségre, mivel aznap éjfélig gyermekkorúnak számít. Abban az esetben, ha az elkövetési magatartást gyermekkorúként fejt ki, az eredmény pedig később, a születésnapja után következik be, szintén nem fogják felelősségre vonni.

- 1 A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolájának habilitált egyetemi tanára, a Bűnügyi Tudományok Intézetének vezetője.
- 2 Elhangzott 2017. május 22-én a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara által szervezett 5 éves a büntetőjog című konferencián.
- 3 Btk. 16. §. Nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a tizenegyedik életévét nem töltötte be, kivéve az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §), a testi sértés [164. § (8) bekezdés], a terrorcselekmény [314. § (1)-(4) bekezdés], a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés] és a kifosztás [366. § (2)-(3) bekezdés] elkövetőjét, ha a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

A büntetőjogban az az elkövető felel az általa elkövetett bűnért, aki legalább korlátozott beszámítási képességgel rendelkezik. A beszámítási képesség két részből tevődik az össze: a felismerési képességből, mely szerint az egyén képes felmérni tettének következményeit, másrésről az akarati képességből, amikor a felismerésnek megfelelő magatartás tanúsítására is képes. „A beszámítási képesség tartalma: felismerési és értékelési képesség a magatartás és lehetséges következményei tekintetében, továbbá akarati képesség a felismeréssel adekvát akarat kialakítására, illetve az akarat szerinti magatartás tanúsítására.” Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a büntetőjogi felelősségre vonás egyik főkérdése a bűnösség megállapítása, amely feltételezi az elkövető beszámítási képességét. „A beszámítási képességnek és a bűnösségnek - mint a bűncselekmény megvalósulásához elengedhetetlenül szükséges feltételnek - alapvető szerepe van a büntetőeljárás szempontjából. A beszámítási képesség, illetve az azt kizáró vagy korlátozó kóros elmeállapot olyan esetben, amikor erre adatok merülnek fel, a büntetőeljárás és ezen belül a bizonyítás központi kérdésévé válik. Ennek tisztázása a büntetőeljárás jelenlegi rendszerében sem a bűncselekmény súlyától, sem a várható büntetés mértékétől, sem pedig a terhelt, illetve védője szándékától nem tehető függővé. Az esetleges kóros elmeállapot tisztázása különleges szakértelmet igényel, így a hatóságok kötelesek két szakértőt igénybe venni [Be. 68. § (2) bek., 69. § (3) bek.]”⁴

A magyar jogban a belátási képesség fogalmával a Polgári Törvénykönyvben és a Büntető Törvénykönyvben egyaránt találkozunk. A jogi fogalmak koherenciáját érdemes lett volna szem előtt tartania a törvényhozónak. A jelenlegi szabályozás szerint egészen más a belátási képesség fogalma a Ptk-ban és a Btk-ban. A polgári jogban az ügyek viteléhez szükséges belátási képesség a jó mentális állapotot jelenti. A cselekvőképességet érintő (részleges vagy teljes korlátozás) gondnokság alá helyezés akkor merül fel, ha az egyén ügyei viteléhez szükséges belátási képessége a mentális zavara következtében

4 723/B/1991/6. AB határozat ABH 1991, 632, 635.

csökkent vagy hiányzik.⁵ A polgári jogban használatos mentális zavar fogalom a büntetőjogi kóros elmeállapottal állítható párhuzamba. A büntetőjogban a beszámítási képesség hiányát vagy korlátozott voltát az elkövető kóros elmeállapota idézi elő. A büntetőjogi belátási képesség nem a kóros elmeállapot meg nem létét jelenti, azaz nem az egészséges elméjű, mentálisan rendben levő egyénről mondja a büntetőjog, hogy belátási képességgel rendelkezik. A büntetőjogban a belátási képesség kizárólag a 12-14 éves, legsúlyosabb személy elleni erőszakos büntetendő cselekményt elkövető egyén érettségére vonatkozik. A 2012. évi C. törvényben szereplő belátási képességgel az a 12-14 éves elkövető rendelkezik, aki szellemileg, érzelmileg, erkölcsileg kellően érett arra, hogy belássa cselekménye jogellenes, társadalomra veszélyes voltát és azt, hogy e belátásnak/felismerésnek megfelelően cselekedjék.

A büntethetőségi korhatár módosítása

A 2012. évi C. törvény miniszteri indoklása szerint vannak olyan 12-14 éves elkövetők, akik biológiai, mentális érése lehetővé teszi, hogy belássák tettük társadalomra veszélyességét. *„A tizennégy éves korhatár megállapításának az indoka az, hogy a gyermekek nagyobb része ebben a korban fejezi be általános iskolai tanulmányait, és ér el olyan testi és szellemi fejlettségi szintet, amelyre tekintettel büntetőjogi felelősségre vonható. Napjainkban azonban a gyermekek biológiai fejlődése felgyorsult, a gyermekek korábban „érnek”, az információs forradalom következtében a kiskorúakat már tizennegyedik életévüket megelőző életszakaszukban elérik a társadalom olyan különféle hatásai, amelyekről*

5 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 2:19. § (2) „A bíróság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent...” 2:21. §(2) A bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan, teljeskörűen hiányzik...”

*a korábbi időkben még védve voltak.*⁶ A törvényalkotó természetesen itt is a speciális prevenciót helyezi előtérbe, a 12. életévét betöltött terhelt esetében kizárólag intézkedést lehet alkalmazni. Elsősorban javító-intézeti nevelést tart megfelelőnek a törvényhozó.

Míg a megfelelő családi háttérrel rendelkező fiatalok a Btk. XI. fejezetében foglalt szabály szerint nem tiltható ki arról a településről, ahol a rendezett, jó példát felmutatni képes családja él, addig a javító-intézeti nevelést éppen azoknál a fiatal bűnelkövetőknél rendeli el a bíróság, akik deviáns, elhanyagoló, vagy éppen kriminogén háttérrel rendelkeznek. Ennek példájára merül fel a 12. évét betöltött súlyos személy elleni erőszakos cselekményt megvalósító gyermekek esetében a javító-intézeti elhelyezés.

A gyermekkorú elkövetővel szemben alkalmazható intézkedések:

- elkobzás,
- vagyonelkobzás,
- elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele.

“A tizenkettő-tizennégy év közötti gyerekek körében is egyre nagyobb mértékben elterjedt az erőszakos érdekérvényesítés, ezért szükséges a büntethetőségi korhatár módosítása, a kirívóan agresszív, élet ellen irányuló bűncselekményt megvalósító gyermekkorúak büntetőjogi felelősségre vonása és egyes súlyos bűncselekményeknél a büntethetőség korhatárának leszállítása tizenkét évre. Az ilyen bűncselekményt megvalósító gyermekkorú magatartásából ugyanis arra lehet következtetni, hogy megfelelő segítség hiányában nem lesz képes a későbbiekben a társadalomba való beilleszkedésre és a törvénytisztelő életmódra, ezért a speciális prevencióhoz mindenképpen szükséges a büntetőjog eszközeinek igénybevétele”⁷

A törvényalkotó nem a 12-14 évesek körében megnövekedett bűnözés miatt változtatta meg a korhatárt, hiszen a számok éppen a csökkenést támasztják alá. A Legfőbb Ügyészség statisztikája szerint

6 Miniszteri Indoklás 2012. évi C. törvény 16. §. <http://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf> (Letöltve: 2017. október 16. 22.19.)

7 Miniszteri Indoklás 2012. évi C. törvény 16. §. <http://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf> (letöltve: 2017. október 16. 22:16.)

a regisztrált gyermekkorú (14 év alatti) elkövetők száma 1995-től kezdődően csökkenést mutat. 1995-ben 4168, 2000-ben 3964, 2005-ben 3697, 2010-ben 2607, 2011-ben 2714, 2012-ben 2604, 2013-ban 2196, 2014-ben pedig 1488 volt a regisztrált gyermekkorú elkövetők száma.

A regisztrált elkövetők közül a 12-13 évesek megoszlása az alábbiak szerint alakult: 1994-ben 2731, 2004-ben 2538, 2010-ben 1655, 2011-ben 1690, 2012-ben 1707, 2013-ban 1427. Ami a legjelentősebb változás a 12-13 évesek körében, a fiú-lány arány változása, 1994-hez képest megkétszereződött a lányok aránya regisztrált elkövetők körében.⁸ A törvényalkotó az oktatáspolitikai, szociálpolitikai, családpolitikai, egészségpolitikai mellett immár a büntetőpolitikát is eszközül kívánja hívni a durva, erőszakos 12-14 évesek jó útra térítése érdekében. Ez magyarázza, hogy a csökkenés ellenére lejjebb vitte a büntethetőségi korhatárt.

A magyar szabályozás előzményei

Az 1843-as büntetőjogi javaslat a büntethetőség alsó határát tizenkettő évben határozta meg.

Pauler szerint a beszámítást teljesen megszünteti az „infantia”, mivel a gyermekkorban az értelmi tehetségek „megkívántatott érettsége” nem fejlődik ki. „A gyakorlat a 12. év befejezését vette fel határvonalul”, ez a törvényes kor, azaz az „aetas legitima”.⁹

A Csemegi-kódexben, aki elkövetéskor a 12. évét meg nem haladta meg: bűnvád alá nem vonható.

A 12-16. éves elkövető abban az esetben, ha a cselekménye bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírt, nem volt büntethető, ám javító-intézetbe küldhették.

Schnierer szerint gyermekkorban a beszámítás nem képzelhető el, mert a gyermek nem tudja elhatározni, hogy milyen módon cselekedjen az észtehetség fejletlensége miatt. „A gyermekkorban

8 Tájékoztató a 2014. évi bűnözésről. Legfőbb Ügyészség Budapest, 2015.

9 PAULER Tivadar: Büntetőjogtan 1-2. kötet Pest, 1869, 1. kötet p. 231.

hiányzik az öntudat, a képesség a cselekvények természeti következményeit és jogi minőségét átlátni és fölfogni. A gyermek... vak ösztönnek hódol, helyes képzeteket, helyes fogalmakat nem szereshet és a cselekvények irányelvét meg nem állapíthatja. A gyermekben még nem alakult ki a kötelességtudat, vagy ha felébredt is, még hiányos.”¹⁰

Kautz a 12-16 életévekben lévőknél egyedileg állapíttatná meg, „hogy a cselekmény elkövetésének idején képesek voltak-e annak bűnösségét felismerni, tehát beszámítási képességgel bírtak-e?”¹¹ [...] „Azon időszakot, mely alatt az ember e fejlődési folyamaton átmegy, nevezzük a gyermekkornak, a mely korban tehát még az érzékiség túlnyomó uralma alatt elkövetett tetteiért büntetőjogi beszámításnak helye nincs. Ámbár a gyermekkori fejletlenség majd hosszabb majd rövidebb időig tart, és számos körülmény előmozdító vagy hátráltató befolyása alatt változatosan alakul, és így véghatárát általánosan megállapítani nehéz, mégis a legtöbb újabb törvényhozás célszerűnek tartotta azon életkort törvényesen meghatározni, amelynek betöltése előtt elkövetett cselekményekért a beszámítás feltétlenül kizárva legyen.”¹²

Bűncselekmény alanya csak az lehet, aki annak elkövetésére a szükséges képességgel, bír, e képességet betudatási képességnek (imputabilitas) nevezi Werner.¹³ A bűncselekvési képességgel rendelkező egyén a cselekmény jogellenes jellegét, tilos voltát belátja és annak következményeit önként akarja. „E képességgel veszi tulajdonképp kezdetét a büntetőjogi felelősség és a bűnalanyiság.”¹⁴

A gyermekkorral járó értelmi fejletlenség kizárja a beszámíthatóságot, „mert az egyén akaratán kívül eső szervi tényezőnek hatalmát erősebbnek véli a törvény”- fogalmazza meg Salgó.¹⁵

10 SCHNIERER Aladár: A büntetőjog általános tanai az 1878. évi V. és az 1879. évi XL. Törvénycíkek alapján. Budapest, Franklin, 1888. p. 98.

11 KAUTZ Gusztáv: A magyar büntetőjog tankönyve, különös tekintettel a gyakorlati élet igényeire Budapest, 1881. p. 99.

12 KAUTZ im. p. 100.

13 WERNER Rezső: A magyar büntetőjog általános elvei 1878. évi V. és az 1879. évi XL. Törvénycíkek alapján. Budapest, Franklin, 1881. p. 116.

14 WERNER im. p. 117.

15 SALGÓ Jakab: A csökkent beszámíthatóság. Magyar Jogászegyleti

Míg a klasszikus büntetőjogi iskola fő célkitűzése a tettesek egységes elbírálása volt a tett proporcionális, igazságos megtorlása révén, addig a pozitivista, majd közvetítő iskolák felismerték a különböző típusú tettesek eltérő típusú szankcionálásának fontosságát. A visszaesőkkel, az elmebeteg elkövetőkkel, a fiatalkorúakkal való eltérő bánásmód abba a szemléletmód váltásba illik bele, amely szerint a büntető igazságszolgáltatás feladata a bűnmegelőzés differenciált intézkedések alkalmazásával.

A Csemegi-kódex I. Büntetőnovellája második fejezete tartalmazta a fiatalkorúakra vonatkozó eljárás szabályait.¹⁶ Eszerint aki, a 12. évét meg nem haladta, büntetőjogi felelősséggel nem tartozik. A 12-18 éves elkövetőt sem lehet felelősségre vonni abban az esetben, *„ha a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége nem volt meg.”*

Az I. Büntetőnovella Heller szerint a fiatalkorúak szellemi érettségét, mint a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettséget határozza meg.¹⁷

Annál a 12-18 éves elkövetőnél, akinek a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége megvolt, a következő intézkedéseket lehetett alkalmazni: dorgálás; próbára bocsátás; javító nevelés; fogházvagy államfogházbüntetés. Az intézkedésnél figyelembe kellett venni: a fiatalkorú egyéniségét, értelmi és erkölcsi fejlettségének fokát, életviszonyait és az eset összes többi körülményeit.

„Helytelen az alap gondolatuk, hogy a fiatalkorú büntetőjogilag felelős, mihelyt elég belátással bír cselekménye bűnösségének felismerésére; mert a bűnösség feltétele s a felelősség alapja az erkölcsi szabadság; e szabadságot nem a felismerési képesség, hanem az értelmi és erkölcsi fejlettséggel együtt járó ellentálló erő biztosítja. A bűncselekmény akarati elhatározás folyamánya. Az akarati elhatározásra különös befolyást gyakorol az észbeli tehetség mellett az érzéki ösztön, a külső inger, az egész környezet. E korban tehát nem lehet a büntetőjogi felelősséget kizárólag az ismeretek

Értekezések. XXVI. Kötet. 6. füzet Budapest, Franklin, 1903. p. 13.

16 1908. évi XXXVI. törvénycikk a büntetőtörvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról.

17 HELLER Erik: A magyar büntetőjog általános tanai (rövidített tankönyv) Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1945. p. 130.

mennyiségétől, az értelmi erő nagyságától tenni függővé.” olvasható Angyal-Bernolák írásában.¹⁸

Heller „fejletlenkorúaknak” nevezi a gyermekeket, illetve a fiatalkorúakat. A fiatalkorúnál vizsgálat tárgyává kell tenni, hogy értelmi és erkölcsi fejlettsége megüti-e beszámíthatósághoz, azaz a büntethetőséghez szükséges mértéket.¹⁹ *„Ezekre nézve tehát e törvény arra kötelezi a bírót, hogy beszámíthatóságukat minden esetben abban a vonatkozásban vizsgálja meg, amelyben a büntettes beszámíthatóságához már magánál életkoránál fogva kétség férhet.”²⁰*

A szocialista jogalkotás törvényerejű rendelettel szabályozta a fiatalkorúakra vonatkozó anyagi és eljárási szabályokat. A büntethetőségi korhatár a 12. év volt. Ha 12. év alatti gyermek követett el bűncselekményt az illetékes tanács végrehajtó bizottságának a hatáskörébe tartozik az intézkedés.²¹

Az 1961-es Btk. 12-ről 14-re emelte a büntetőjogi felelősségre vonás alsó korhatárát. A „gyermekkor” büntethetőséget kizáró okként szerepelt. A fiatalkorúakra vonatkozó speciális szabályok külön fejezetbe kerültek.²²

Az 1978-as Btk is a 14. évben jelölte meg a büntethetőség határát. Megdönthetetlen törvényi vélelmet állított fel, amely szerint a 14. évét be nem töltött személy nem rendelkezik beszámítási képességgel.²³

Külföldi gyakorlat, nemzetközi dokumentumok

1954-ben egy német gyermekpszichiáter foglalkozott az érettség kritériumaival.²⁴ Összeállításában az alábbi 10 pontban szerepeltek

18 ANGYAL Pál - BERNOLÁK Nándor: Büntető jogszabályaink gyűjteménye: Anyagi jogszabályok Pécs 1915. p. 225.

19 HELLER Erik i.m. p. 154.

20 HELLER Erik i.m. p. 155.

21 1951. évi 34. törvényerejű rendelet a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjogi és büntető eljárási rendelkezésekről.

22 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről.

23 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

24 Werner Villingerről van szó, aki a náci Németországban a fiatalkorú

a szellemi, érzelmi, erkölcsi fejlettség meghatározó szempontjai.

- Reális élettervezés.
- Önállóság a szülőkkel való viszonyban.
- Önállóság a kortárs, partnerkapcsolatokban.
- A munkához, iskolai tanulmányokhoz való komoly hozzáállás.
- Az egyén külső megjelenése.
- A mindennapok reális tervezése.
- A barátok életkora.
- Tartós kapcsolatok kialakítására és fenntartására való képesség.
- A szexualitás és az érzelmi kötődés egysége.
- Következetesség, kiszámítható hangulatállapot.

Az ENSZ 1985-ös Pekingi Szabályai szerint a büntethetőség alsó határát nem szabad túl alacsonyan megállapítani és figyelembe kell venni a fiatalkorú érzelmi, szellemi és értelmi képességét. Vizsgálni kell, hogy rendelkezik-e ítélőképességgel, a büntetőjogi felelősség erkölcsi és pszichológiai kritériumaival.²⁵

Az ENSZ 1990-es Rijádi Iránymutatásai szerint a fiatalok esetében egyes társadalmi normák megszegése általános jelenség, és a felnőtté válási folyamat része, így a szabályszegő magatartás legtöbbször a megfelelő érettség elérésével magától megszűnik. A feleslegesen alkalmazott szankció stigmatizálja a fiatalkorút és többet árt, mint használ.²⁶

bűnelkövetőket tanulmányozta. Mivel az ötvenes években a Marburgi egyetemen pszichiáter professzorként dolgozott, Marburgi Irányelveknek (Marburger Richtlinien) is szokták hívni a felsorolást. A Német Gyermekpszichiátriai Társaság, a Deutsche Vereinigung für Jugendpsychiatrie fogadta el 1954-ben a Marburgi Irányelveket, amely összeállítás először a Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreformban jelent meg 1955-ben. p. 60.

25 Az ENSZ Közgyűlése által az 1985. november 29-i ülésén, a 40/33./1985. számú határozattal elfogadott „ENSZ minimum szabályai a fiatalkorúak igazságszolgáltatására”: Pekingi szabályok

26 „A fiatalkori bűnözés megelőzésére vonatkozó ENSZ iránymutatások”, az 1990. december 14-i 45/112 közgyűlési határozattal fogadták el: Rijádi iránymutatások

Az Európai Parlament 2007-es állásfoglalása azzal foglalkozik, hogy egyre nő a 13 év alatti gyermekek által elkövetett bűncselekmények száma, illetve a fiatalok egyre kegyetlenebb módon valószínűsítik meg bűncselekményeiket.²⁷

Az Európa Tanács 2008-as Európai szabályai a fiatalok bűnelkövetők esetében alkalmazható szankciókról szólnak. A fiatal életkora, fizikai és mentális jólléte, fejlődése, személyes körülményei, belátási és beszámítási képessége, valamint az elkövetett cselekmény súlya dönti el, hogy milyen szankciót alkalmaznak vele szemben.²⁸

Jogkérdés vagy szakkérdés?

Magyarországon az egységes ügyészi gyakorlat kialakítása céljából született meg Belovics Ervin körlevele a tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalok terhelt belátási képességének megítélésével kapcsolatban.²⁹

A belátási képesség nem egyenlő a beszámítási képességgel, a nyomozati, az ügyészi és a bírósági eljárás során külön vizsgálandó. A szakértői vélemény és a rendelkezésre álló valamennyi adat együttes körütekintő értékelésével – szükség esetén a tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalok terhelt ügyészi kihallgatását követően – lehet állást foglalni a cselekmény következményei felismeréséhez szükséges belátás meglétéről, és annak alapján – az egyéb feltételek fennállása esetén – a vádemelésről, vagy a nyomozásnak büntethetőséget kizáró okból történő megszüntetéséről.

A gyermekkorú elkövető esetében nem vizsgálják az egyedi eltéréseket, a gyermek értelmi, erkölcsi, érzelmi fejlettségét, műveltségét

27 Európai Parlament: Állásfoglalás a fiatalkori bűnözésről, a nők, a család és a társadalom szerepéről <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2007-0212+0+DOC+XML+V0//HU> (Letöltve: 2017. október 16. 22:02.)

28 Európa Tanács (2008) 11. sz. MB ajánlás a fiatalok bűnelkövetőket érintő szankciókról és intézkedésekről

29 A büntetőjogi legfőbb ügyész helyettes 5/2013. (VII. 31.) LÜ h. körlevele ÜGYÉSZSÉGI KÖZLÖNY 2013. évi 7. szám.

– automatikusan büntethetőséget kizáró ok a felső határ el nemérése. Az elkövetéskor tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét be nem töltött elkövető esetében a nyomozások az ügyészség fokozott felügyelete mellett folynak.

A 12-14. életév közötti terhelt beszámítási és belátási képességének vizsgálatát az elmeállapot orvosszakértői vizsgálatára vonatkozó szabályok alapján kell elvégezni. Első körben a beszámítási képességet kell vizsgálni. Ha a terhelt beszámítható, a szakértő a belátási képességről is véleményt ad azzal, hogy a belátási képesség vizsgálatához a terhelt klinikai és mentálhigiéniai felnőtt és gyermek szakpszichológiai vizsgálatát is el kell végezni.

A 12-14. életév közötti terhelt beszámítási és belátási képességének vizsgálatához szakkonzultánsként gyermek és ifjúsági pszichiátriai vagy ezzel egyenértékű szakvizsgálóval rendelkező és képezése tekintetében az egészségügyi dolgozók működési nyilvántartásában szereplő személyt kell igénybe venni.³⁰ A büntető eljárásban a szakértő az ügy eldöntése szempontjából releváns, bizonyítandó tényekről ad véleményt. Ez a szakértői vélemény a bírói értékelés tárgya.

Míg a Legfőbb Ügyészség minden esetben szükségesnek látja szakértői vélemény beszerzését, addig a Kúriai állásponzt az, hogy a bíróság dönt a belátási képesség meglétéről vagy hiányáról.

Nánási Máté idéz a Kúria Büntető Kollégiumának 2012.El.II.E.4/3. számú jegyzőkönyvéből, amelyben a büntető kollégiumvezetők álláspontja olvasható:

- „1.) a belátási képesség nem egyenértékű a kóros elmeállapottal,
2.) a törvény megdönthető törvényi vélelmet állít fel a tárgyalat bűncselekmények vonatkozásában a 12-14 év közötti elkövetők büntethetőségével kapcsolatban, amelyre vonatkozóan is le kell folytatni a bizonyítási eljárást,

30 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet az igazságügyi szakértői működésről. A 19/A. §. –t, a 21/2014. (III. 13.) KIM rendelet 22. §-a iktatta be, 2014. március 15-től hatályos.